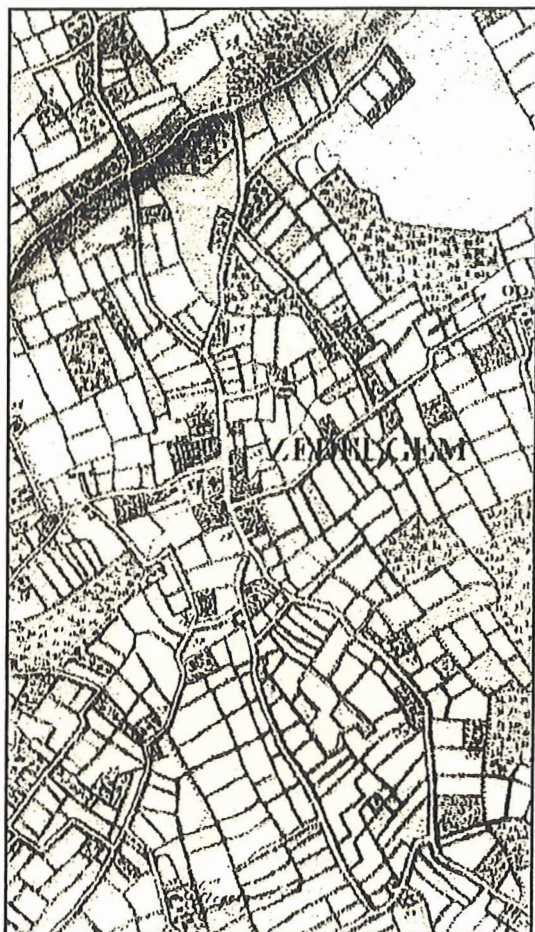

ZILLEGHEM

DRIEMAANDELIJKS
TIJDSCHRIFT
23^E JAARGANG
NR 2
APRIL
MEI
JUNI
2002

Verantw. Uitg.: B. Denys
Klaprozenlaan 13
8210 Zedelgem

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
"PASTOOR RONSE"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

Géry Cappon	Een bijdrage tot de familiegeschiedenis Van Ryckeghem in Groot-Zedelgem	45
Noël Denolf	Een greep uit het leven van Hector Vergauwe	58
Valentin Degrande	Inventaris straat- en veldkapellen Deel II: Kapellen in Veldegem	66
Bertrand Denys	F.R. Boschvogelherdenking te Aatrijke In memoriam Freddy Vandaele Ledenuitstapje Op de leesplank: Wij gaan naar Amerika (Dirk Musschoot) 75 jaar NSB te Loppem en inhuldiging Canadees Monument Kasteel van Loppem op postzegel	75 78 79 79 83 84

JUNI 2002 – 23ste Jaargang Nr 2

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys
Patrick Arnou
Johan Braet
Géry Cappon
Victor Deceuninck
Filip Demeyer
Jef Depuydt
André Ramon

Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Patrijzenhoek 9, 8210 Zedelem
Xaverianenstraat 3, 8200 St.-Michiels
Aartrijksestraat 18, 8211 Aartrijke
Ernegemsestraat 6, 8211 Aartrijke
Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke

Lidmaatschap: € 7,50

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"
Zedelgem

Secretariaat:

A. Ramon, Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke
Tel.: 050 / 20 94 95 – Fax: 050 / 20.94.95

Abonnementen:

P. Arnou, B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Tel.: 050 / 20 98 58 – Fax: 050 / 20 95 01

Studies verschijnen in "Zilleghem" of uittreksels daarvan, mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

EEN BIJDRAGE TOT DE FAMILIEGESCHIEDENIS VAN RYCKEGHEM IN GROOT-ZEDELGEM

Géry Cappon

De familienaam Van Ryckeghem dook in onze contreien voor het eerst in 1696¹ op, toen Petrus Van Ryckeghem, geboren in Zwevezele in 1669², huwde in Loppem met Adriana De Poortere³, geboren in Varsenare eveneens in 1669. Dit echtpaar mag ongetwijfeld beschouwd worden als het voorouderpaar van bijna alle naamdragers Van Ryckeghem in Groot-Zedelgem.

Het echtpaar kreeg zes kinderen, onder wie Petrus⁴ en Josephus⁵, als zuigelingen, en Petronella⁶, als jong meisje, in Loppem zijn overleden. Toen beide echtgenoten stierven⁷, lieten zij vier minderjarige kinderen na⁸, die onder voogdij geplaatst werden van

---

¹ RA Brugge: PR Loppem,, huwelijk in Loppem op 6 februari 1696

² RA Kortrijk, PR Zwevezele, geboren in Zwevezele op 13 oktober 1669 als zoon van Stephanus Van Ryckeghem (+ Zwevezele op 7 juli 1714) en van Catharina Verstraete (+ Zwevezele op 29 september 1676)

³ dochter van Judocus De Poortere (+ Varsenare 31 december 1668) en van Catharina Beerens (+ Loppem 10 mei 1700)

⁴ RA Brugge: PR Loppem, geboren in Loppem op 8 december 1696 en er overleden op 18 januari 1697

⁵ RA Brugge: PR Loppem, geboren in Loppem op 29 mei 1707 en er overleden op 30 mei 1707

⁶ RA Brugge: PR Loppem, geboren in Loppem op 1 maart 1698 en er overleden op 31 mei 1717

⁷ RA Brugge: PR Loppem, Petrus Van Ryckeghem stierf op 16 september 1713 en zijn vrouw Adriana De Poortere op 8 juni 1715

⁸ Petronella (18 jaar), Isaac (15 jaar), Pieter (12 jaar) en Joanna (8 jaar)

Adriaan Messelier (voogd langs moederszijde) uit Loppem en van Pieter Serru (voogd langs vaderszijde) uit Zwevezele. Na hun overlijden werd een *staat van goed* opgemaakt⁹, waaruit vernomen wordt dat het gezin eigenaar was van *een woonhuysen met een camercken ende stalleken staende op ontrent thien lynen veldtlandt, wesende vrye lant binnen de prochie van Loppem, synde tydelicken cheyns voor 30 jaeren primo inghegaen 24 juny 1706*. De exacte ligging van de woning wordt niet vermeld. Toch kan op basis van de voorgaande tekst een richting worden aangegeven. Loppem *ten Vryen* beslaat het noordelijke deel van de gemeente¹⁰ en het onvruchtbare land, vooral heide, situeert zich in de omgeving van het Ciezen-Watermolen-Zevenkerken. Deze optie is meer dan aannemelijk, omdat in de latere periodes duidelijk wordt dat de familie precies daar was gehuisvest. De jaarlijkse cijns op het voormelde woonhuisje, die 3 lb gr bedroeg, moest betaald worden aan Guillaume Anthierens, burgemeester van de heerlijkheid Tillegem. Dit huisje was, wat trouwens in die tijd overal gebruikelijk was, gedekt met stro: *betaelt aen Rueber Baes de somme van 1 lb 17 sch 6 gr voor twee hondertvyftig gheley met de aerbeyt vant verlegghen van diere met wissen ende banderoen*. In diezelfde *staat van goed* worden de inkomsten, vooral de opbrengst van de *vendities* (openbare verkopeningen), gehouden door de *stokhouder*, en de schulden van het sterfhuis opgesomd. Hieruit kan opgemaakt worden dat de familie Van Ryckeghem-De Poortere bescheiden landbouwers waren: bij de openbare verkopeningen werden naast meubels bv. ook aardappels verkocht en had het sterfhuis schulden t.g.v. van *coedrift op het Loppemvelt* en voor de aankoop van een *vadt saeyrugghe*. In het ancien régime wordt vastgesteld dat de bevolking nogal wat belang hechtte aan het hiernamaals en bijgevolg een flinke stuiver aan de begrafenis besteedde. Ook hier is dit niet anders: de begrafenis-kosten zijn in vergelijking met de andere bedragen vrij hoog. Aan de pastoor van

---

⁹ RA Brugge: Staten van Goed, Brugse Vrije 1ste reeks nr. 5237

¹⁰ A. VERVENNE, *Geschiedenis van Loppem*, kaart als bijlage, Loppem, 1974

Loppem werd 1 lb 13 sch 4 gr betaald voor de *begravynghen ende uitvaerten*, terwijl aan de koster, Cornelis Everaert, 8 sch 4 gr betaald werd voor het *clockluyden ende grafmaecken*. Maarten Wardenier, de hulp van de koster, ontving een zelfde bedrag. Isaac Verstraete, winkelier en *houder van een wyncantinne*¹¹, had de doodkisten gemaakt en ontving hiervoor 1 lb.

Tijdens de Franse bezetting, nauwelijks drie maanden na het huwelijk tussen Petrus Van Ryckeghem en Adriana De Poortere, werd de echtgenoot opgeëist om transport voor de Fransen te verzorgen: *betaelt aen Pieter Van Ryckeghem 2 lb 16 sch 10 gr over syn loon als waghenaer over de heerlichhede vuytgeweest van 21 meye tot 20 juny 1696, boven 5 lb 3 sch permessie by hem ontgaen van dheeren vanden Vryen*¹².

Met uitzondering van Joanna Van Ryckeghem, de jongste wees van acht jaar, werden de andere drie wezen geacht door het leven te zullen spartelen door te fungeren als dienstpersoneel. Joanna werd uitbesteed aan de 'minst biedende', die gelukkig haar voogd Adriaan Messelier werd. De kennisgeving en het bod werden gedaan van op de *kerckstichele*. Voor de woonst en de mondkost moest jaarlijks 1 lb 13 sch 4 gr worden betaald. De overige kosten, zoals kledij en schoenen, werden afzonderlijk aangerekend. Joanna trouwde in 1732 met Joannes Serruys en stierf in Loppem op 27 maart 1782.

De voogden, in het bijzonder de *rendant*, moesten verantwoording afleggen bij de oppervoogden van het Brugse Vrije. In sommige gevallen zijn deze *rekeninghe bewys ende reliqua* bewaard en kan hierdoor de initiële *staat van goed* worden opgevolgd. Een

---

¹¹ Isaac Verstraete woonde in de herberg het Schaak in het dorp van Loppem. Voor meer gegevens over Isaac Verstraete wordt verwezen naar A. VERVENNE *Oude hoeven te Loppem*, p.134, Loppem, 1976.

¹² RA Brugge: Rekening van den Houtschen nr. 8547.

dergelijk document, dat dateert van 5 mei 1725, werd teruggevonden¹³. Hierin wordt vastgesteld dat Isaac Van Ryckeghem, intussen meerderjarig, de taak van voogd van Pieter Serru overneemt. Deze laatste zal inmiddels hoogstwaarschijnlijk overleden zijn. M.b.t. het woonhuisje van Petrus Van Ryckeghem-Adriana De Poortere wordt gesteld dat na zes jaar verpachting, de woning in 1721 verkocht is voor 10 lb 8 gr door stokhouder Vande Velde. Dit lijkt een belachelijk lage prijs, tenzij de woning compleet kaduuk en vervallen zou zijn geworden, omdat de verhouding verkoopprijs tot jaarlijkse pacht nauwelijks 3,4 bedraagt!

Pieternele Van Ryckeghem, de oudste dochter van Petrus en Adriana De Poortere, is in 1717 op 19-jarige leeftijd overleden. Zij was toen dienstmeid bij Adriaan Seebrouck, die nog 8 sch 5 gr achterstallig dienstloon uitkeerde aan de *rendant* Adriaan Messelier. De *venditie* van haar *cleederen ende lynwaeten* leverde 5 lb 9 sch 3 gr op (vergelijk nogmaals met de onwaarschijnlijke verkoopprijs van de woning!). Hierna worden eveneens nog onkosten opgesomd, die hoofdzakelijk het voorwerp uitmaakten van reparaties aan het voormelde woonhuisje, zoals het *verleggen van gleyschcoornen* (1 lb 5 gr) en de begrafenis kosten van de wees Pieternele.

Er rest nu nog een woordje te schrijven over de twee zonen: Isaac en Petrus.

Isaac, reeds vermeld als voogd over zijn broer Petrus en zijn zuster Petronella, huwde in 1727 met Francisca Mingauw en woonde in Loppem in de herberg de Nachtegaal. Isaac overleed in 1731 op 30-jarige leeftijd. Zijn weduwe en twee kleine kinderen (Anna en Petrus) verlieten twee jaar later de herberg en Loppem^{14 15}. Uit de

---

¹³ RA Brugge, Staten van Goed, 2de reeks nr. 13742.

¹⁴ A. VERVENNE, *Oude hoeven te Loppem*, p.145-147, Loppem, 1976

¹⁵ Kinderen van Isaac Van Ryckeghem en Francisca Mingauw: Anna (geboren in Loppem op 6 januari 1728 en er overleden op 2 november 1794), die driemaal

parochierekening van Loppem wordt vernomen dat Isaac Van Ryckeghem vanaf 1729 tot 1732 belastingen moest betalen *over syn neirynghe van syne herberghe binnen dese prochie van Lophem ghedaen tot den nombre van 1 lb*¹⁶.

Dit heeft voor gevolg dat de tweede zoon Petrus als de algemene voorvader van bijna alle Van Ryckeghems uit onze streek beschouwd kan worden. Hij trouwde tweemaal: eerst huwde hij met Judoca Pourquy (Perquy)¹⁷ met wie hij drie kinderen had en een tweede keer met Joanna Taveirne die hem één kind schonk. De kinderen zijn Joannes Baptiste (1729-1773), Joanna Theresia (1732-??), Petrus Jacobus (1735-1740) en Isaac (1737-1806). Bij verder genealogisch onderzoek kan gesteld worden dat de afstammelingen van Joannes Baptiste, gehuwd met Anna Maria Deknock, hoofdzakelijk in en rond het dorpscentrum van Loppem woonden, terwijl de afstammelingen van Isaac, aanvankelijk gehuwd met Francisca Goegebeur en in tweede instantie met Isabella Clara Dousselaere, hoofdzakelijk in de omgeving van het huidige Zevenkerken en in Zedelgem woonden.

Vanaf hier wordt het accent gelegd op Isaac Van Ryckeghem-Francisca Goegebeur/Isabella Clara Dousselaere, die op de Veldhoek (tijdens de eerste legislatuur van de fusie Groot-Zedelgem omgevormd tot Abdijhoek) woonden. Precies over de exacte lokalisatie van hun woning en de landerijen kunnen meer gegevens worden verstrekt. Het eerste belangrijke document is de *Nieuwe legger van een kasteelgoed en neerhof genaamd ter Loo*¹⁸.

---

huwde (Joannes Vandezande, Joannes Franciscus D'hoore en Bernardus Dewulf) en Petrus (geboren in Loppem op 24 december 1729).

¹⁶ RA Brugge, Brugse Vrije Registers nrs. 3819-3822 (*uytsent*)

¹⁷ Er bestaat een *staat van goed* van haar vader Jacob Perquy. Dit document kan geraadpleegd worden in het RA Brugge, Staten van Goed, Brugse Vrije 1ste reeks nr. 4764

¹⁸ RA Brugge: Fonds de Schietere de Lophem, pak 9. Het betreft een register van 245 bij 195 mm, dat 36 folio's recto/verso telt en zes ingebonden gekleurde kaarten bevat.

De beschrijvingen en de bijbehorende kaarten behandelen niet alleen ter Loo, maar eveneens de andere onroerende goederen van de familie de Schietere de Lophem in Loppem en Zedelgem. De metingen zijn uitgevoerd door landmeter Alexander Vanhoonacker in de periode 1788-1790, maar zijn gebaseerd op de (voorlopig) onvindbare documenten uit 1752 van zijn collega Cornelis Verhaeghe en deze van hemzelf, eveneens onvindbaar, uit het jaar 1767. Uitsluitend de artikels twee tot vier in het kapittel *Belegeringe van een partye mager bosschen, vyver ende velt* zijn hier relevant. Deze bos- en heidepartijen van de heer van Loppem, die ze gekocht had van landmeter Constantinus Brouaert, paalden aan de eigendom van Isaac Van Ryckeghem.

artikel twee:

... een dryehouckigh veldeken, Isaac Van Ryckegem velt aende noortzyde, de voornoemde straete (= veltstraete leedende vande Pley nader den Dixmuytschen Heerwegh) half medegemeten ten westhende en(de) ...

artikel drie:

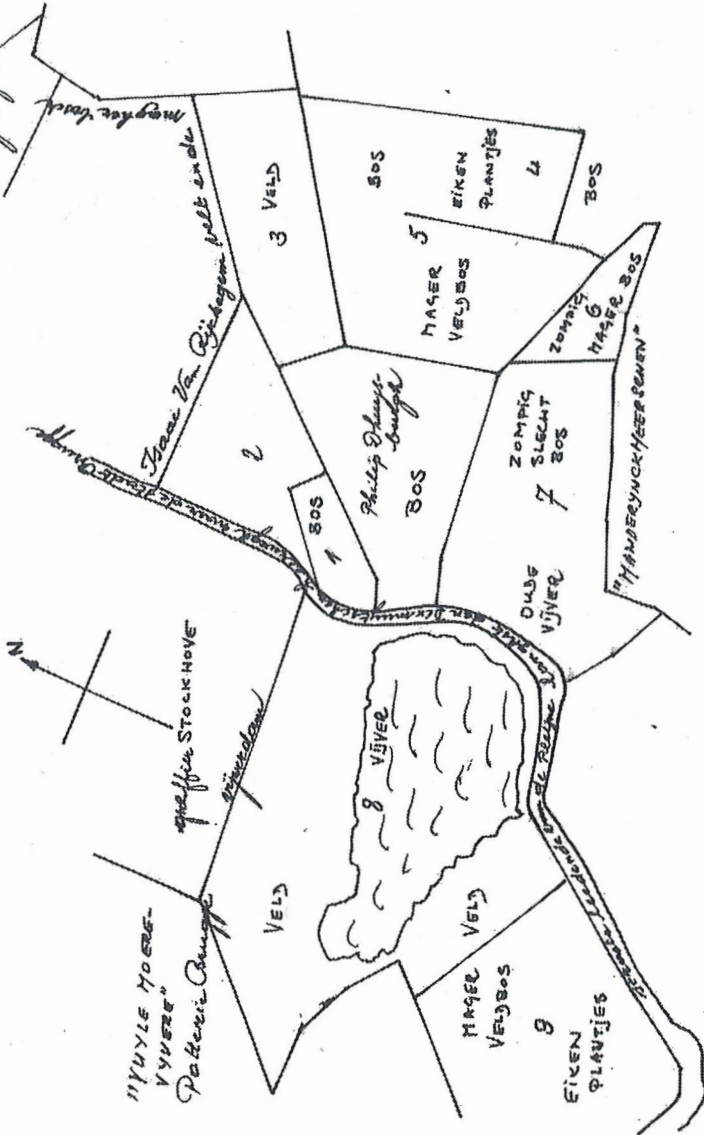
... altusschen het voorschreven Isaac Van Ryckegem velt aende noortwestzyde ...

artikel vier:

... altusschen t' voorgaende en(de) Isaac Van Ryckegem veldeken aende westz(yde) en(de) syn lant...

De bijbehorende kaart onder het nummer III, die hier als bijlage overgetekend en afgedrukt wordt, brengt duidelijkheid, maar verschaft uiteraard geen oppervlaktematens van de landerijen die eigendom zijn van Isaac Van Ryckeghem. De familie Isaac Van Ryckeghem woonde dus in de 18de eeuw aan de huidige Abdijhoek in de gemeente Loppem, en vanuit geografisch oogpunt dichter bij het dorp van Zedelgem dan bij dit van Loppem. Bovendien verschaft die kaart ons meer informatie over het wegtracé, de bestemming van de gronden, de eigenaars en de toponiemen uit

in 't op hem ten tijen Welken Einighen
 Rhein's grond Comp. g. h. uig. van outryve

die, de laatste decennia aantrekkelijk geworden bosrijke en rustige regio onder de torens van de abdij van Zevenkerken. Het geheel, 18-1-00 groot, heet het Noordveld en was voordien voor tweederde eigendom van kanunnik van Outryve en voor

eenderde van de baron van Haveskercke, tevens heer van Zedelgem.

(zie kaart vorige bladzijde)

perceel	kwaliteit	ommeloper	grootte	taxatie
perceel 1	bos		0-1-10	
perceel 2	Veld	B. 16, art. 44	0-2-50	0-0-09
perceel 3	veld en bosachtig	B. 8, art. 12	1-0-83	0-0-19
perceel 4	bos ¹⁹	B. 8, art. 11	2-0-49	0-1-88
perceel 5	mager veldbos	B. 8, art. 13 B. 8, art. 14	1-1-83 1-1-20	0-1-50 0-1-50
perceel 6	laag gelegen, zompig en mager bos	B. 8, art. 17	0-1-25	0-1-09
perceel 7	zompig slecht bos	B. 8, art. 16	2-0-37	1-0-59
perceel 8	Vijver en veld	B. 16, art. 48	6-0-74	0-0-50
perceel 9	mager veldbos + eiken plantjes	B. 16, art. 45 B. 16, art. 46	1-0-25 1-0-14 2-0-39	0-0-38 0-0-23 0-0-61

Het perceelnummer verwijst naar de kaart, terwijl met *ommeloper* deze van Loppem *ten Vryen* wordt bedoeld (bv. B. 16, art. 48 = 16^{de} begin artikel 46).

Het is uiteraard aangeraden om verder te rade te gaan bij de *ommeloper* van Loppem²⁰. In artikel 43 van het 16de begin wordt Isaac Van Ryckeghem aangetroffen. Ten laatste in 1768²¹ wordt hij eigenaar van een hofstedecken met 5-2-67 cijnsland. Het is gelegen aan de *Sedelgemschen Heerwegh loopende naer de Oostpleyne*.

In de Franse Tijd worden de eerste grondslagen van het kadaster gelegd: met secties en perceelnummers, die, let wel, niet overeenstemmen met de huidige kadastrale basisnummering. Voor

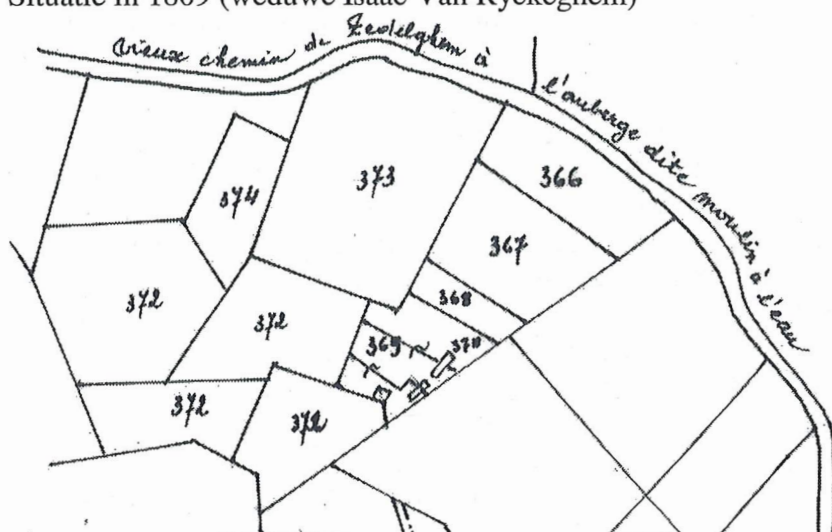
¹⁹ Dit perceel was vroeger land, nu (1790) deels bos en deels beplant met eiken plantjes.

²⁰ RA Brugge: Gemeentearchief Loppem nr. 1 (ommeloper uit 1690).

²¹ Het betreft een bijwerking van de *ommeloper* van 1690 in 1768. Isaac Van Ryckeghem kan dus reeds eerder dit onroerende goed hebben aangekocht.

Loppem bestaat een dergelijke atlas uit 1809²², waarbij voor Isaac Van Ryckeghem verwezen wordt naar sectie E nummers 366 t.e.m. 374. De totale oppervlakte bedraagt 4ha 70a 68ca. Ook toen nog, in 1809, was dit de enige woning op de Veldhoek (nu Abdijhoek) en stemt de lokalisatie van de woning van Isaac Van Ryckeghem overeen met deze van Meten (= Aimé) Verhelst, die er in het derde kwart van de vorige eeuw woonde.

Situatie in 1809 (weduwe Isaac Van Ryckeghem)

perceel	kwaliteit	ha-a-ca
366	land	0-31-49
367	land	0-43-65
368	hovenierhof	0-10-39
369	boomgaard	0-26-74
370	huis	0-01-34
371	land	0-33-75
372	heide	1-96-94
373	land	1-00-60
374	land	0-25-78

²² RA Brugge: gemeentearchief Loppem nr. 174. De bijbehorende legger draagt het nummer 166.

Met de invoering van het definitieve kadaster, beter gekend onder de kaarten Popp, in het midden van de 19de eeuw, werd de nummering van de percelen gewijzigd en worden voor het eerst op de Veldhoek twee woningen aangetroffen. Henry Van Ryckeghem, zoon van Joannes Baptiste en kleinzoon van de voormelde Isaac, heeft er een woning opgericht, die hij in pand stelde voor een lening van 300 frank aangegaan bij Jacobus Deketelaere uit Zedelgem²³. Henry Van Ryckeghem was in 1838 gehuwd met Joanna Vercruysse, met wie hij drie zonen had: Carolus (° 1839), Leopoldus (° 1840) en Jacobus (° 1845).

Carolus was gehuwd met Ludovica Braet en woonde aan de Heirweg in Zedelgem. Leopoldus trouwde met zijn naamgenote, doch geen familie, Maria Van Ryckeghem uit Wingene. Hij bleef in de ouderlijke woning, waar herberg werd gehouden: de Bierpanne. Na zijn overlijden hertrouwde de weduwe met Petrus Devos. De laatste afstammelingen hebben de woning circa twintig jaar geleden verkocht. Jacobus, in de volksmond Ko, kocht van zijn ouders in 1875 een stuk grond voor 400 frank, waarop hij kort nadien een woning oprichtte (perceel E337bis + deel E337 met een oppervlakte van 1474 ca)²⁴. Deze woning werd de herberg de Trompette. Ko trouwde met Paulina Maertens, die drie doodgeboren kinderen ter wereld bracht en zelf in het kinderbed stierf. Ko hertrouwde met Amelia Casert, weduwe Stroobant. Hun jongste zoon Camille, gehuwd met Leonia Willem, bleef er wonen tot aan zijn overlijden in 1967. De woning werd nadien verpacht tot aan de verkoop in 1980. Sindsdien heeft het gebouw een ware metamorfose ondergaan.

Géry Cappon

Patrijzenhoek 9, 8210 Zedelgem

---

²³ Notariaat F. J. Hatse. Standplaats Zedelgem: 7 juni 1850. De woning was 'onlangs nieuw gebouwd op een erf van 58a 98ca'. In de marge van de akte (kopie eigenaar) staat in potlood vermeld: 'geërfd van vader Jan Van Ryckeghem en D. Dousselaere'.

²⁴ Notariaat Henry Claeys. Standplaats Oostkamp: 3 september 1875

Petrus Van Ryckegehern (1669-1713)
 x
 Adriana De Poortere (1669-1715)

Petrus (1696-1697)	Petronella (1998-1717)	Isaac Jacobus (1701-1731) x Francisca Minganw	Petrus (1704-1759) x Judoca Poungny (1705-1735) x ₂ Joanna Taveitne (... - 1768)	Josephus (1707-1707)	Joanna (1708-1782) x Joannes Serrys (?- 1700-1765)
-----------------------	---------------------------	---	---	-------------------------	---

Anna (1728-1794) x ¹ Joannes Vandezande x ² Joannes F. D'hoore x ³ Bernardus Dewulf	Petrus (1729-...)	Joannes Baptiste (1729-1773) x Anna Maria Deknock	Joanna Theresia (1732-...)	Petrus Jacobus (1735-1740)	Isaac (1737-1806) x ¹ Francisca Goegebeur x ² Isabella Clara Dousseleere
---	----------------------	--	-------------------------------	-------------------------------	--

Petrus Jacobus (1761-....)	doodgeboren (1768)	Joannes Baptiste (1775-1847) x Victoria Fr. Dousseleere	Victoria (1796-....)	Petrus Jacobus (1798-1799)	Petrus Jacobus (1800-1800)	Pierre (1802-1848) x Anna Declerck
-------------------------------	-----------------------	--	-------------------------	-------------------------------	-------------------------------	---

Joseph (1811-1890) x Anna Theresia De Ketselaere (1818-1907)	Bernard (1811-1879) x Idonia Sophia Hackx (1807-1896)	Henry Joseph (1813-1879) x Jeanne Therese Verduyssen (1805-1873)	Reine (1818-1909) x Petrus Jac. De Graeve (1811-1884)	Laurentius (1823-1841)
---	--	---	--	---------------------------

Carolus Ludovicus (1839-1920) x Ludovica Braet (1838-1915)	Leopoldus (1840-1892) x Maria Rosalia Van Ryckegehern (1855-....)	Jacobus (1845-1931) x ¹ Paulina Maertens (1840-1883) x ² Amelia Sophia Casert (1859-1923)
--	---	---

EEN GREEP UIT HET LEVEN VAN HECTOR VERGAUWE

Noël Denolf

‘Vergauwtje is zat, Vergauwtje is zat en hij weet niet van wat’. Dit is een tekstregel uit een lied dat Hector Vergauwe (1875-1965) bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1938 opstelde tussen pot en pint.

Bij het doorbladeren van de Torhoutse Bode 1964-65, vond ik een verhaal over deze merkwaardige figuur, die toen 65 jaar in dienst stond van de Sint-Laurentiuskerk te Zedelgem. Voor een 90-jarige bezat hij nog een bijzonder goed geheugen en wist nog veel te vertellen over de oorlog 14-18.

Hector Vergauwe werd geboren te Zedelgem op 22 mei 1875. Hij was de zoon van Pieter en Julia Gelaude. Zijn ouders woonden aan de Sint-Laurentiusstraat, in het nummer A9. Hector had nog zes broers en een zuster. Hij huwde op 23 juli 1902 met Emerentia Verhaeghe. Zij zag eveneens het levenslicht in Zedelgem op 10 augustus 1873 als dochter van de uitbaters van herberg de Congo. Zij overleed op 10 februari 1958.

Het koppel had vijf kinderen: drie zonen en twee dochters. Hector en zijn vrouw woonden hun hele leven samen in de Zedelgemse dorpskom, eerst in het nummer C12bis, daarna achtereenvolgens in de nummers C15 en C12. In het laatst vermelde huis, bewoond

door zijn dochter Laura en haar man William De Knock, stierf Hector op 8 januari 1965.

Onze 89- jarige Zedelgemnaar herinnerde zich nog heel goed de intocht van de Duitsers in het dorp. Eerst vluchtte hij uit schrik voor de ulanen¹, maar spoedig keerde hij terug. Hij zag de Duitsers in de Loppemsestraat naderen uit de richting van

*Hector Vergauwe
op
jeugdige leeftijd*

Heidelberg. De mensen kropen uit angst in de kelders. 't Waren schuwe kerels die eerste Duitsers. Op het hof van Edmond Hatse² hadden zij een Belgische lansier gezien en ze dachten dat die soldaat daar ergens verscholen zat. Toen Edmond Hatse dit

---

¹ Ulaan: Duitse verkenner te paard.

² Huis Edmond Hatse: Groenestraat, nu Fortis Bank.

ontkende, drukten zij hun revolver op zijn borst en dreigden hem neer te schieten. Gelukkig wist een jongen³, die in het dorp verbleef en wat Duits sprak, tussen te komen. Hij vertelde dat die Belgische lansier⁴ gevlucht was over de beek. Meteen bedaalden de Duitsers.

‘Weet ge,’ zei Vergauwtje dan, ‘het heeft niet veel gescheeld of Zedelgem zou zwaar beschoten zijn. De Belgische soldaten die achteruittrokken, waren zinnens zich achter de zware haag op het erf van brouwerij Demeulenaere⁵ te verschansen. Van achter deze haag konden ze gemakkelijk de aanrukkende Duitsers onder vuur nemen. Het zou zeker niet lang geduurd hebben, vooraleer ze hun kanonnen op het dorp gericht zouden hebben. Het was op aandringen van Sylvie Strubbe⁶ dat de Belgische soldaten achteruittrokken. Zo is het dorp van veel ongemakken gespaard gebleven.’

De herinneringen aan de oorlog 14-18 lagen hem nog steeds op de maag. Zo vertelde hij: ‘De Duitsers draaiden mij in 1914 in den bak en ik kreeg nog 100 mark boete om de waarheid te zeggen. Zij waren hier nog niet lang toen ze ook mijn geld pakten. Ik had op de Heirweg geld ontvangen van verkochte drank. Twee Duitsers hadden dat gezien. Toen ik huiswaarts keerde, volgden ze mij. Een Duitser ging mee tot aan mijn huis. Voor de deur greep hij mij vast en vluchtte met mijn geldbeugel. Het was zo’n grote kerel dat ik mij niet kon verdedigen.

Ik vertelde dat in stilte aan boerin Pattyn en ’t vrouwmens zei dat ik het moest aangeven aan de gendarmen, maar ik durfde niet. Een

---

³ Jules Vandenbroucke: aangesteld als bemiddelaar en contactpersoon tussen Gemeente en de Duitse militaire overheid. Hij was namelijk de Duitse taal machtig.

⁴ Lansier: Belgisch soldaat te paard.

⁵ Brouwerij Demeulenaere: vandaag Snellegemsestraat nr. 4.

⁶ Vrouw August Demeulenaere (vrouw van de brouwer)

paar dagen later kwamen de Feldgendarmen mij halen. Ze hadden alles vernomen en ik moest mee naar de Commandant die gelogeed was in de herberg van Pieter Misseeuw⁷. Gans die zaak stond die kleine Commandant niet aan. Na de middag werd ik opnieuw verhoord op de voute in het huis van Mr. Casier. Later werd het huis bewoond door August Verkeyn (Sus)⁸.

De Duitsers wilden niet geloven dat ik 100 mark gestolen was. Het vonnis was 100 mark boete om de diefstal te hebben verteld en ik den bak in. Er hadden er al veel in gezeten,' zei Vergauwtje lachend, 'want de muren stonden vol namen. Ik moest op de vloer slapen, maar ze gingen toch om een deken naar mijn huis om mij een beetje warm te houden. Na twee dagen mocht ik er uit. Ik was 100 mark gestolen en kreeg nog een boete van 100 mark erbovenop. Met 200 mark was ik er vanaf.

En geklauwd dat die mannen hebben in mijn huis. Ze namen sterke drank en wijn en vluchtten. Het werd zelfs zo erg dat er een Duitser in de winkel kwam staan, om de andere het stelen te beletten. Hij kon dat waarschijnlijk niet over zijn hart krijgen, alzo pakken. Ik had aan koster Vyncke⁹ verteld van al dat stelen. Ik vertelde hem dat ik iedere fles zou openen en er vergif in doen. Ik maak ze allemaal kapot. Koster Vyncke die ernstig werd, smeekte: je mag dat niet doen, anders gaan ze gans het dorp uitmoorden.

Op een morgen lagen er een heleboel flessen van slaolie op het kerkhof. Duitse soldaten hadden die ergens gestolen met de gedachte dat het flessen Elixir waren.

Op het einde van de oorlog werden ze erg wantrouwig als ze een fles drank kwamen halen. We moesten ze eerst openen en er van drinken waar ze bij waren, uit schrik dat ze vergiftigd zouden worden. Ten slotte moesten wij onze wijn delven om gerust te zijn.

---

⁷ Huis Pieter Misseeuw: Snellegemsestraat nr. 38 (herberg).

⁸ Huis Mr. Casier – August Verkeyn: nu Greenhall, Groenestraat nr. 22.

⁹ Honoré Vyncke: gemeentesecretaris en koster van 1876 tot 1931.

Bij de aftocht van de Duitsers werd verteld dat al de mannen mee moesten, en uit schrik gingen wij ons, dat waren René Verhaeghe¹⁰, Hippoliet Devlieghere¹¹ en ikzelf, verbergen op het oksaal van de kerk. Wij moesten ons daar schuilhouden en geen argwaan wekken. Op zeker ogenblik was Hippoliet in slaap gevallen. Wij zaten wat te tukkebollen. In zijn slaap gromde Hippoliet zo hard dat ze hem op straat hoorden ronken. Noodgedwongen moesten wij hem wekken. 'Het zal niet meer voorvallen,' zei hij, en nam zijn paternoster en begon te bidden. Gedurende drie dagen bracht zuster Laurence¹² van het klooster wat eten in een keteltje voor de onderduikers op het oksaal.' Hector Vergauwe, door de mensen beter gekend als Vergauwtje, stond 65 jaar in dienst van de kerk.

Als jonge snaak was hij misdienaar van Pastoor Vyncke¹³, die hier op rust was. In het begin moest hij als tienjarige het stoeltjesgeld ophalen. Het was toen één cent voor een zondagsstoel.

In de gemeenteraadszitting van 20 januari 1903 bood de heer Pieter Vergauwe (vader van Hector) zijn ontslag aan als grafdelver, klokkenluider, uurwerkopwinder, en lantaarn-aansteker. Dit alles gebeurde mondeling. Hij vroeg terzelfdertijd om zijn zoon Hector zijn werk te laten voortzetten. Raadslid Monbailliu¹⁴ liet blijken dat hij aan de vraag van Vergauwe zou voldoen, maar Edmond Deketelaere¹⁵

---

¹⁰ René Verhaeghe was de zwager van Hector Vergauwe.

¹¹ Hippoliet Devlieghere was de zwager van René.

¹² Zuster Laurence: zie Victor Deceuninck C.F.X., *Zusters van Liefde van Heule en de meisjesschool in Zilleghem*, 18e jaargang, nr. 3.

¹³ Ludovicus Vyncke: ° Zedelgem 13.02.1809, + Zedelgem 04.12.1890.

¹⁴ Louis Monbailliu: liberaal gemeenteraadslid 1888-1907.

¹⁵ Edmond Deketelaere: liberaal gemeenteraadslid 1896-1911.

*Hector Vergauwe bij
zijn viering voor 65
jaar dienst aan de
Kerk.*

verklaarde dat de zaak niet zo dringend was. Ze werd naar een volgende zitting verwezen. Ze was inderdaad niet dringend. Hector Vergauwe had reeds het werk van zijn vader overgenomen. In de gemeenteraadszitting van 15 december 1903 werd Hector Vergauwe benoemd als klokkenluider, grafdelver, lantaarnaansteker en opwinder van het torenuurwerk. Zijn jaarwedde werd niet vermeld. In de zitting van 3 oktober 1909 kreeg hij wel een opslag van 20 frank per jaar. Op 15 november 1923 werd de vergoeding voor het luiden van de klokken op 350 frank gebracht, op voorwaarde dat de klok 's avonds geluid zou worden zoals voor de oorlog 14-18 en dat de

aangestelde ook het kerkhof in behoorlijke staat zou houden. In 1929 werd zijn wedde op 1000 fr. gebracht.

Zoals het hoorde, deed Vergauwtje 's morgens en 's avonds zijn ronde om petroleumlantaarns aan te steken en te doven.

In de gemeenteraadszitting van 14 november 1902 deed pastoor Louis Degrendel¹⁶ mondeling een aanvraag om een lantaarn te plaatsen aan het begin van het paadje dat naar zijn woning leidde. Op 23 december 1902 werd deze aanvraag goedgekeurd.

Het is aan deze lantaarn dat Vergauwtje nare herinneringen overhield. Daar gebeurde het: Vergauwtje zijn oogjes waren wat beneveld. Hij had zijn ladder niet goed geplaatst. Toen hij halverwege de ladder gekomen was, tuimelde de lantaarnaansteker naar beneden, vlak op de pinnen van het traliewerk. De dokter zei: 'Zo'n wonde. Het is gedaan met hem.' Gelukkig had de arts het verkeerd voor.

Vergauwtje was al vlug weer op de been en ontstak de lantaarns zoals voorheen. Hoeveel parochianen hij hielp begraven, wist hij zelf niet. Hij luidde voor leven en dood en liep voorop als de pastoor met O.-L.-Heer op stap was.

Gemeenteraadszitting van 27 februari 1946

Ontslag van Hector Vergauwe als grafdelver en klokkenluider. Gezien het ontslag op 1 januari 1946 zal er na consultatie en van zodra de klokken herplaatst zullen zijn, uitgezien worden naar een plaatsvervanger. Camiel Allemeersch kan alvast de plaats van grafdelver bekleden.

Gemeenteraadszitting van 29 augustus 1947

Punt 13 betrof het voorstel tot grondvergunning op het kerkhof ten voordele van de gewezen grafdelver. De voorzitter deed

---

¹⁶ Louis Degrendel: pastoor te Zedelgem St.-Laurentius 1900-1910.

mededeling van de beslissing, genomen door het Schepencollege met betrekking tot het afstaan van 2m² grond, ten kostelozen titel en met eeuwigdurende vergunning, aan de heer Hector Vergauwe, gewezen grafdelver. Hij liet opmerken dat voornoemde gedurende meer dan vijftig jaar ononderbroken het ambt van grafdelver had waargenomen tot voldoening, zowel van geestelijke als burgerlijke overheid. Hij liet verder uitschijnen dat hij wenste dat de raad het voorstel van het Schepencollege uit erkentelijkheid zou aannemen. De raad ging eenparig akkoord:

'Besluit:

Art.1 Een perceel grond, groot 2m², werd onvergeld en met eeuwigdurende vergunning aan Hector Vergauwe, gewezen grafdelver, afgestaan uit erkentelijkheid voor bewezen diensten. Gedurende ruimschoots meer dan vijftig jaar oefende hij het ambt van grafdelver en klokkenluider uit.

Art. 2 : Deze beslissing zal aan de belanghebbende meegedeeld worden.' (...)

Ten slotte werd Hector onderscheiden met verscheidene eretekens: het Nijverheidsteken 1e klas en het Gulden Kruis van de H. Donatianus voor 65jaar bewezen kerkdienst.

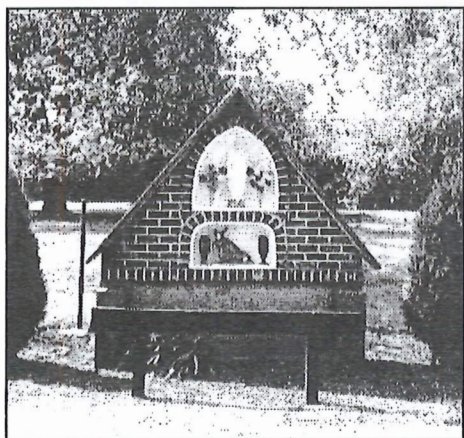
Noël Denolf
Snellegemsestraat 118
8210 Zedelgem

Bronnen:

- Notulen van de Zedelgemse Gemeenteraad 1897 - 1925 & 1925 - 1949
- Foto's uit de verzameling Bernadette De Knock, waarvoor mijn beste dank.
- Woonst Hector Vergauwe C15 Groenestraat. Zie Patrick Arnou: *'Een nieuw gemeentehuis in het oud kosterhuis'*. In *Zilleghem*, 15e jaargang nr 3.

Inventarisproject
STRAAT- EN VELDKAPELLEN
Groot-Zedelgem
Deel II: KAPELLEN IN VELDEGEM

Valentin Degrande, Astridlaan 396, 8310 Assebroek

Situering:

Boudewijn Hapkinstraat 34

Titulering :

O.-L.-Vrouwkapel (van Lourdes)

Oorsprong devotie :

belofte bij ziekte van vader

Bouwheer: Maurice Denoo

*Bouwjaar:*1953

Bouwkenmerken:

Afmetingen: H:2,45m; B voorgevel:2,35m; B zijgevel: 0,40m
Muren: rode baksteen, gecementeerde achtergevel
Dakbedekking: betonplaat
Gewelf: spits, gepleisterd
Toegang: spits, glas, korfboogvormig
Bijzondere kenmerken: geprofileerde nisrand, grote dankoverkapping.

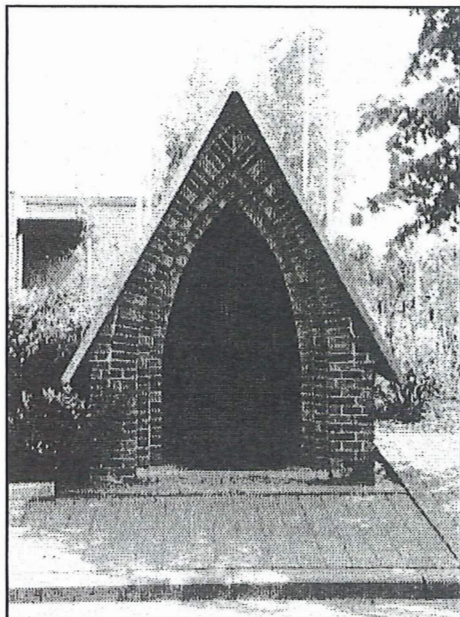
Inrichting:

Beelden: O.-L.-Vrouw van Lourdes; val van Christus onder het kruis.

Omkadering:

straatzijde, cipres, bloemen, oprit hoeve.

VELDEGEM

Situering:
Accaciastraat

Oorsprong:

Titulering:
O.-L.-Vrouwkapel
(van Banneux)

Oorsprong devotie:
christelijke overtuiging

Bouwheer:
Mevr. Prudence Janssens

Bouwjaar: ca 1945

Bouwkenmerken: *bouwtype:* toegankelijk

Buitenafmetingen: H: 2,85m; B (voorgevel): 2,00m; B (zijgevel): 2,00 m

Muren: rode baksteen

Dakbedekking: beton plaat

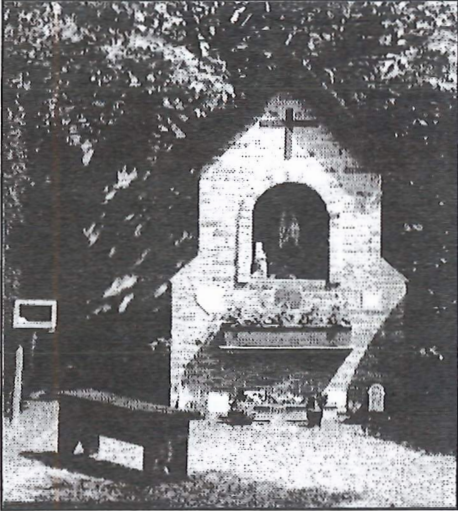
Gewelf: spits, gemetseld

Toegang: spits, open

Bijzondere kenmerken: grote dankoverkapping, geprofileerde deuropening

Inrichting: gemetseld altaar; beeld O.-L.-Vr. v. Banneux
2 houten muurbanken
traliewerk van muur tot muur, één hekken
devotiekader Lourdes

Omkadering: straatzijde, acacia's, heesters.

VELDEGEM

Situering :

Boudewijn Hapkinstraat, 49

Oorsprong :

Titulering : O.-L.-Vrouwkapel (van Lourdes)

Oorsprong devotie : devotie en christelijke overtuiging

Bouwheer: Frank Declerck

Bouwjaar: 1994

Bouwkenmerken: *bouwtype*: pijlerkapel

Buitenafmetingen: H (nok): 2,60m; B voorgevel: 1,35m; B zijgevel: 0,90m

Muren: geelrode baksteen

Dakbedekking: zwarte mechanische pannen

Gewelf: vlak, schroten

Toegang: rondboognis, glas

Bijzonde re kenmerken: gemetseld kruisje in top, bloembaksteen, 2 zijwaartse steunberen.

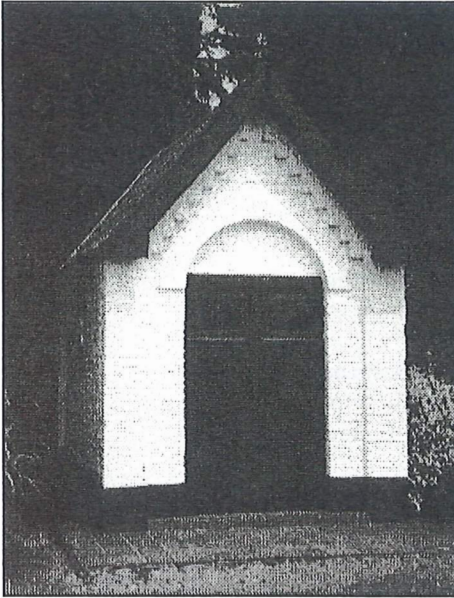
Inrichting:

Altaar: sokkeltje

Beelden: O.-L.-V. van Lourdes, H. Bernadette

Opschriften (buitenzijde)

- (metalen plaatje) "Deze kapel Ter Ere van O.L.V. van Lourdes Werd Ingewijd door E.H.M. Vanheule Pastoor te Veldegem op 27 maart 1994"
- (metalen plaatje)"Dit water is afkomstig uit de bron te Lourdes. Blootgelegd op aanwijzingen van O.L.Vrouw en door de Hand van Bernadette. Het werd Meegebracht in Juli 1995".

VELDEGEM

Situering :

Hollevoordestraat

Oorsprong :

Titulering : O.-L.-Vrouwkapel (van Lourdes)

Volkse benaming :

Hollevoordekapel

Oorsprong devotie :

belofte na genezing

Bouwheer:

Juffr. Virginie Roelens

Huidige eigenaar:

kerkfabriek St. Eligius

Bouwjaar: vòdr 1889

Bouwknmerken: *bouwtype*: toegankelijk

Buitenafmetingen: H (nok) 3,55m; B voorgevel: 2,40m; B zijgevel: 3,45m

Muren: witgeschilderde baksteen

Dakbedekking: rode mechanische pannen

Gewelf: tongewelf, platen

Zijramen: 2x rondboog

Toegang: dubbele houten deur, rondboog, 2x kleine raampjes, gepleisterd boogveld

Bijzondere kenmerken: ijzeren kruis op nok, baksteenfries, druiplijst raam, achteraan rondboognis met O.-L.-V.-beeld, voor- en achtertopgevel met trapsgewijs geprofileerd verband, geprofileerde deuropening, grote dakoverkapping.

Inrichting:

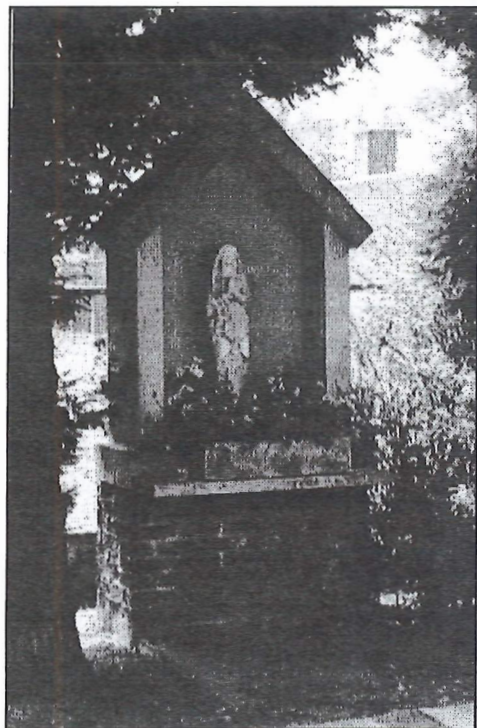
Altaar: gemetselde balk

Beelden: O.-L.-V. van Lourdes, H. Antonius van Padua, H. Bernadette, H. Rita.

Traliewerk: van muur tot muur, houten wand half getralied
4 stoelen

Ex-voto's & derg.: bord Isidoor, houten kruk, tegeltjes met gebeden, wijwatervat, offerblok.

Omkadering: straatzijde, deel tuin, rode beuk, ligusterhaag.

VELDEGEM

Situering :

Koning Albertstraat

Oorsprong :

Titulering :

O.-L.-Vrouwkapel

Huidge eigenaar:

Aloïs Vergels

Oprichting:

méér dan 40 jaar geleden

Bouwenmerken: *bouwtype:* pijlerkapel

Buitenafmetingen: H (nok): 2,20m; B voorgevel: 0,70m; B zijgevel: 0,40m

Muren: rode baksteen, betonnen witsteen

Dakbedekking: idem

Gewelf: hoekig, beton

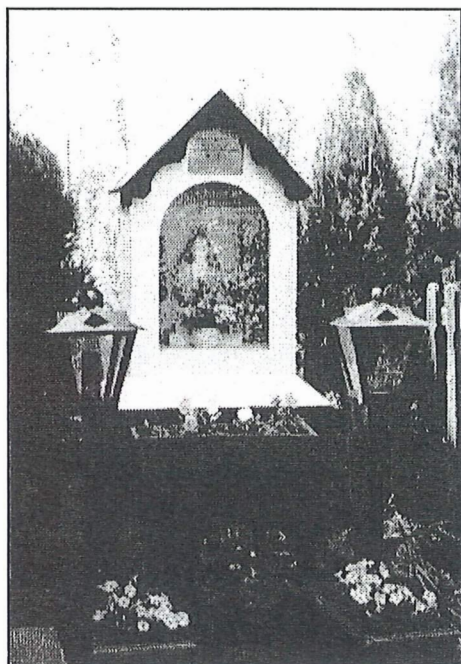
Toegang: mijtervormig, open

Bijzondere kenmerken: nisbank

Inrichting:

Beeld: O.-L.-Vrouw (ongekroond)

Omkadering: straatzijde, cipres, linde.

VELDEGEM

Situering :
Rembertstraat, 72

Oorsprong :

Titulering : O.-L.-Vrouwkapel
(Onbevlekt Ontvangen)

Oorsprong devotie : devotie en
belofte na genezing van een
kleinkind

Bouwheer: Vandaele Jozef

Bouwjaar: 1993

Bouwenmerken: *bouwtype:* pijlerkapel

Buitenafmetingen: H (nok): 1,80m; B voorgevel: 0,80m; B zijgevel: 0,45m

Muren: geschilderde planken

Dakbedekking: roofing

Gewelf: hoekig, plaat

Toegang: rondboog, glas

Bijzondere kenmerken: verbrede sokkel, dakoverkapping, 2 buitenlantaarns

Inrichting:

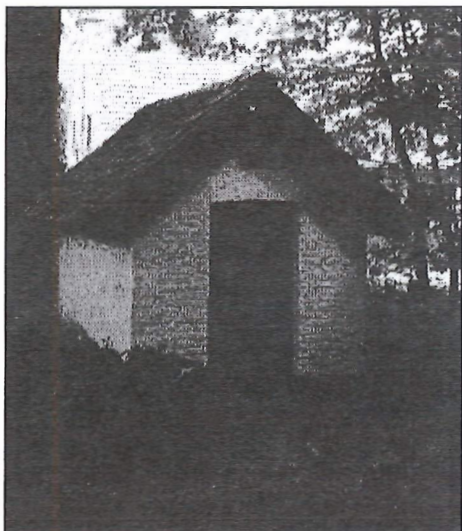
Altaar: sokkeltje

Beeld: O.-L.- V. Onbevlekt Ontvangen (armen wijd open naar voor)

Opschriften (buitenzijde): (metalen plaatje): "Kapel ter Ere van O.L.V.
Onbevleete Ontvangenis Bid voor ons Ingezegend door Z.E.H. Pastoor
Vanheule M. op 15/08/93".

Twee houten banken buiten

Omkadering: straatzijde, deel tuin, cipres

VELDEGEM

Situering :

Ruddervoordsestraat

Oorsprong :

Titulering : O.L.Vrouwkapel (van Lourdes)

Volkse benaming : Hoogveldkapel

Bouwheer:

baron van Outryve d'Ydewalle

Bouwjaar: 1865

Bouwkenmerken: *bouwtype:* toegankelijk

Buitenafmetingen: H (nok): 2,85m; B voorgevel: 2,05m; B zijgevel: 3,50m

Muren: witgeschilderde baksteen

Dakbedekking: grijze en rode Boomse pannen

Gewelf: rondboog, gepleisterd

Zijramen: 1x spits achteraan

Toegang: steekboogvormig, open

Bijzondere kenmerken: grote dakoverkapping met windborden

Inrichting:

Houten kastaltaar

Beeld: O.-L.-V. van Lourdes

Opschrift (buiten) : "1865 – 1990"

5 bidstoelen

Omkadering: straatzijde, toegang park, klimop

Literatuur:

"Hoogveldkapel heringewijd" in *Het Volk*, 23 mei 1990

"Kapelletje van 't Hoogveld in 't nieuw" in *De Weekbode*, 25 mei 1990

VELDEGEM

Situering :

Sint-Corneliusstraat, 7

Oorsprong :

Titulering : O.-L.-Vrouwkapel
(onder de Eik)

Oorsprong devotie : christelijke
overtuiging en jeugddroom een
eigen kapel te bouwen

Bouwheer: De Volder

Bouwjaar: 1996

Bouwenmerken: *bouwtype*: pijlerkapel

Buitenafmetingen: H (nok): 2,45m; B voorgevel: 0,80m; B zijgevel: 0,70m

Muren: rode baksteen in houten balken

Dakbedekking: houten leien

Gewelf: hoekig, balken

Toegang: mijtervormig, getralied

Bijzondere kenmerken: grote dakoverkapping

Inrichting:

Beeld: borstbeeld O.-L.-Vrouw en kind (gekapt uit hout, met paasnagel)

Opschriften: buitenzijde (metalen plaatje)

"Onder de Eik O.L.V.

Inwijding kapel 31.05.1996

E.H. M. Vanheule"

(gebeiteld in balk): "O.L.V. ONDER DE EIK 31.05.1996"

houten bank

ex-voto's of andere voorwerpen: kruisbeeld, rozenkrans, medaille (uit dank)

omkadering: straatzijde, oprit tuin, eik, hazelaar, bloemen

VELDEGEM

Situering :

Vlasaardstraat, 1

Oorsprong :

Titulering : O.L.Vrouwkapel (van Lourdes)

Oorsprong devotie : gedachtenis aan overleden echtgenoot (Calleeuw)

Bouwheer: familie Calleeuw-Reynaert Pauline

Bouwjaar: 1930

(ingewijd 1933)

Bouwkenmerken: bouwtype:

toegankelijk

H (nok): 3,20m; B voorgevel:

1,70m; B zijgevel: 2,70m

Muren: rode baksteen;

dakbedekking: grijze natuurleien;

gewelf: hoekig,

gepleisterd; *zijramen*: 2x spits

toegang: dubbele houten deur, spits, bepleisterd boogveld

bijzondere kenmerken: betonnen kruis op nok, betonnen dekstenen, schouderstukken, topstuk

Inrichting:

altaar: gemetseld

beelden: O.-L.-V. van Lourdes, H. Bernadette, H. Theresia van Lisieux, H. Antonius van Padua, H. Hart

traliwerk van muur tot muur, 2 hekken

opschrift buitenzijde: (geschilderd op plaat) "O.L.V. van Lourdes bid voor ons".

ex-voto's of andere voorwerpen: 1 ex-voto (Dank aan O.L.Vrouw), devotiekader, offerblok.

omkadering: straatzijde, deel tuin, populier, beuk.

F.R. Boschvogelherdenking te Aartrijke (september 2002-juni 2003)

Bertrand Denys

De F.R. Boschvogelkring herdenkt en huldigt de Aartrijkse schrijver F.R. Boschvogel met een programma dat over een klein jaar uitgesmeerd wordt.

- **September 2002:** tentoonstelling over zijn leven en werk en onthulling van een muurplaat aan zijn woonhuis ter Eernegemsestraat in Aartrijke
- **Januari 2003:** inhuldiging van een borstbeeld van de schrijver aan de Engelstraat.
- **2e Sinksen 2003:** grote boekenmarkt te Aartrijke

F. R. BOSCHVOGEL (1902-2002) Wedstrijdpuzzel

Naar aanleiding van de herdenking van de geboorte van de Aartrijkse schrijver F.R. Boschvogel, nu honderd jaar geleden (22 september 1902), publiceren wij een wedstrijdpuuzel over zijn leven en werk.

Vul de antwoorden op de vragen in de bijbehorende roosters in. Door middel van de genummerde letters kunt u een vraag vormen. Stuur voor 31 augustus e.k. *enkel* uw antwoord op deze vraag aan B. Denys, Klaprozenlaan 13 te 8210 Loppem. Een onschuldige hand zal uit de correcte inzendingen de winnaar van een boekenbon van 25 euro aanwijzen. Veel succes!

Vragen:

1. Boek waarin Boschvogel vertelt over de armste hoek van het Houtland en zijn bewoners.
2. Naam van de gemeente Zedelgem in *De Beukenhage*.
3. Familiennaam van de eigenaar van de boerderij *Het Hof der Drie Koningen*.
4. Bekende Torhoutse afspanning in *Het Hof der Drie Koningen*.
5. Familiennaam van Vlaamse pater in het boek *Sien-Foe II*.
6. In welke Houtlandse gemeente speelt Kunegonde met vuur?
7. Welke roman zag Boschvogel bekroond worden met de Karel Barbierprijs van de Vlaamse Academie voor Taal en Letterkunde?
8. Welke Aartrijkse onderwijzer maakte de jonge Frans Ramon wegwijs in de wereld van sagen en legenden? (schuilnaam)
9. Priester-dichter-componist die Frans Ramon in 1902 doopte.
10. Uit welke plaatselijke vereniging is de Aartrijkse Davidsfondsafdeling ontstaan?
11. Wie was volgens Boschvogel de beroemdste Torhoutenaar?
12. In welke roman van Boschvogel speelt Jan Van Eyck een hoofdrol?

1		15			29			21		35	48					
2		1			34			16								
3	49	20		44		6	37			8						
4	25			19	2											
5	32			27		43		40								
6		3		36				22		17						
7	4				50	41	9				33	12				
8	10				5		23									
9			24					39	47							
10		28		7		38			46			26				13
11	11	42			45	14										
12					30	31			18	51						

1				5					10					15			
19						25					30					35	
37			40					45					50		?		

Antwoord: .....

te sturen aan B. Denys, Klapprozenlaan 13,
8210 Loppem/Zedelgem

In memoriam Freddy Vandaele (1947-2002)

Op 2 april laatstleden overleed te Brugge Freddy Vandaele, ten gevolge van een slepende ziekte. Hij was geboren te Loppem op het einde van die prachtige zomers van 1947.

Voor Freddy zou het leven een paar maal onbarmhartig toeslaan. Een eerste maal toen zijn vader Odiel onverwacht en veel te vroeg uit zijn leven weggerukt werd. Een tweede keer bij het al te vroege sterven van zijn geliefde zus Betsy.

Freddy was een man van de familie. Geboeid door alles wat de stam Vandaele aanbelangde, was hij een soort spilfiguur voor de familie geworden. Na de publicatie van de stamboom Vandaele bracht hij de familie bijeen en volgde hij de evolutie op de voet. In ons tijdschrift schreef hij hierover in zijn artikel Vandaele(n) te Zedelgem (Zilleghem, jrg. 8, 1987, p. 71). Ook op zijn bidprentje legde hij getuigenis af van zijn grote stamverbondenheid door de vermelding van zijn voorouders in rechte lijn tot 1600.

Zijn Loppemse afkomst koesterde hij zijn leven lang. Velen onder onze lezers zullen zich nog zijn artikel over De wijk Heidelberg in de jaren vijftig herinneren (Zilleghem, jrg. 21, 2000, p. 83). Hij liet het gehucht en z'n bewoners in de vijftiger jaren herleven in het geheugen van de Loppemnaar. Wij waren er hem dankbaar om.

Als laatste rustplaats koos Freddy een plekje op het Loppemse kerkhof, dicht bij zijn vader en zus.

Zijn echtgenote Lea, dochter Stefanie, zijn moeder Marie-José en de hele familie, bieden wij onze blijken van oprecht medeleven aan bij dit al te vroege afscheid. Freddy, wij zullen jou dankbaar gedenken.

Loppem, 6 april 2002

LEDENUITSTAPJE

Afwijkend van de traditie bezoeken wij op zondag 1 september 2002 een landelijk museum en een dorpskern.

Marcel Dejonghe toont ons zijn collectie oud gereedschap dat hij onderbracht in zijn *Museum van de Zuivel te Uitkerke*. 'Driehonderd jaar van melk tot boter' wordt er aan de hand van zorgvuldig verzameld materieel aan de bezoeker duidelijk gemaakt.

In het tweede gedeelte van ons uitsapje doen wij o.l.v. een gids de **dorpskern** van het nabije **Zuienkerke** aan. Vooral de Sint-Michielskerk met zijn beschermde Romaanse westertoren en de 17e-eeuwse middenbeuk en het koor krijgt onze aandacht.

Wij vertrekken **om 13.30 u.** op het **Zedelgemse marktplein**. Omstreeks 14.00 u. worden wij in het Zuivelmuseum verwacht.

Wie niet over eigen vervoer beschikt, kan eventueel meerijden met een andere deelnemer.

Het uitstapje is volledig kosteloos en wie er ooit aan deelnam, weet dat je dit niet mag missen. Iedereen welkom.

Op de leesplank

Wij gaan naar Amerika

'Wie gaat er mee naar Amerika, daar moeten wij niet werken...'
Dit lied hebben wij zo vaak gehoord uit de mond van dorpsgenoten. Talrijke Zedelgemnaren hebben trouwens vandaag nog bloedverwanten in de Verenigde Staten of Canada. Nooit vertelde ons echter iemand over hoe en waarom deze streekgenoten hun 'Amerikaanse droom' probeerden te realiseren, ook op school niet.

DIRK MUSSCHOOT
**WIJ GAAN NAAR
AMERIKA**

VLAAMSE LANDVERHUIZERS
NAAR DE NIEUWE WERELD
1850-1930

Dirk Musschoot, journalist van *Het Nieuwsblad* en auteur van het succesrijke *De Vlamingen op de Titanic*, situeert en verklaart de massale emigratie van de Vlamingen in de tweede helft van de 19e en het eerste kwart van de 20e eeuw in een ruim historisch kader in zijn nieuwe boek *Wij gaan naar Amerika*.

Al in zijn werk over de ramp met de Titanic had Musschoot de schrijnende armoede op het Vlaamse platteland, gevolg van de tegenslagen in de aardappeloogsten van 1846-

1847, de neergang van de weefnijverheid en de epidemieën, als oorzaak van de landvlucht beschreven.

Vandaag ligt dus *Wij gaan naar Amerika* van dezelfde auteur voor: vlot geschreven en dus leesbaar voor een heel groot publiek. In het eerste hoofdstuk van zijn nieuwe boek schetst Dirk Musschoot 'de hongersnood, armoede en ziekte die ons volk tot wanhoop dreven'. Tussen 1845 en 1914 kende Vlaanderen herhaalde economische crisissen, die telkens een grote emigratiegolf op gang brachten. In haar boek *Belgische emigranten* (1999), beschreef Anne Morelli de schrijnende cijfers van de Vlaamse emigratie voor en na de eeuwwisseling 1900. Zo bestond de bevolking van het Noord-Franse Roubaix (Robeke) in het laatste kwart van de 19e eeuw voor meer dan de helft uit Vlamingen die in het Franse Noorden werk gevonden hadden.

Vreemd en fascinerend lijkt ons toch de massale uittocht naar de Nieuwe Wereld, te meer omdat de lange overzeese tocht, het onbekende gebied en het ontnuchterende karakter van talrijke overheidspublicaties daarover niet direct aanzetten tot landverhuis.

Waar de regering aanvankelijk gedacht had haar werkloosheidsprobleem op te lossen door het te exporteren, besefte ze vlug dat ze zich best niet langer actief bezighield met emigratie. De mislukkingen en ontgoochelingen die uitwijkelingen opliepen door gewiekste 'agenten' die het op hun geld gemunt hadden, zette de regering vanaf 1856 al aan zich niet langer actief te bemoeien.

Vooraf de mondelinge reclame voor de Nieuwe Wereld en de getuigenissen in de brieven van emigranten trokken vele kandidaat-landverhuizers over de streep. Al gauw werd het gemeengoed dat je in Amerika vlot een spaarpot aan kon leggen, dat het voedsel er stukken beter was, je geen dienstplicht had en dat je er minder belastingen betaalde. Vooral de gelijkheid tussen werkgever en werknemer klonk bij velen zoet in de oren. Was die *égalité* in 1789 in Frankrijk al niet gekondigd?

Nadat aanvankelijk vooral de Amerikanen hadden geworven in Europa, zetten vanaf 1896 de Canadezen een promotiecampagne op het getouw om landbouwers te lokken voor hun uitgestrekte provincies. Gratis gronden in de westelijke provincies van Canada werden in onze dagbladen geadverteerd.

Dat zelfs misdadigers wel eens het hazenpad richting Amerika of Canada durfden kiezen, is niet verwonderlijk. Tenslotte hadden ze in de Nieuwe Wereld vooral gezonde mensen nodig die vooral bereid waren hard te werken. Toch begon voor vele landverhuizers de lijdensweg pas op het New Yorkse immigratie-eiland Ellis Island: afkeuring wegens ziekte, beroofd van geld of angst voor het onbekende door het ontbreken van enige talenkennis. Voor sommigen zat er zelfs een retour Europa in en velen konden alleen de kleren die ze aan hadden als hun enige rijkdom aangeven.

De tickets voor de Nieuwe Wereld werden verkocht door onderagenten, 'geleerde' mannen die de elf officiële, erkende scheepvaartagenten vertegenwoordigden. De rederij Red Star Line kende het meest succes bij de landverhuizers. Deze maatschappij kon voor onze streek een beroep doen op onderagenten in Ruddervoorde en Kortemark.

Hoogtepunt van de uittocht via de Antwerpse haven was 1907 met 121.741. Tussen 1875 en 1914 vetrokken uit dezelfde haven zo maar eventjes 1,7 miljoen mensen. Van een epos gesproken.

De overtochten verliepen niet altijd zonder gevaar. De concurrentie onder de verschillende rederijen zorgde voor druk verkeer op de Noord-Atlantische zeeroute met de bijbehorende aanvaringen als gevolg. Ook de voedingsklachten en gevallen van zedenverwilderung waren legio aan boord.

Vanaf 1891 werd het de emigranten steeds moeilijker gemaakt Amerika binnen te komen. Frank Sargent, baas van de New Yorkse immigratiedienst noteerde in 1905 dat 'steeds meer mensen ontegensprekelijk tegen de open-deur-politiek zijn'. Hij was van mening dat de vloedgolf op de duur niet houdbaar meer zou zijn, vooral ook door de misdadigheid die de vreemdelingen in de VS importeerden.

Uiteindelijk leidde dit alles tot de Quota Act van 1921, waarbij een numerus clausus op het aantal Amerikaanse migranten toegepast werd. In 1922 mochten nog slechts 1563 Belgen de States binnen.

Ten slotte beschrijft Dirk Musschoot in een vlotte vertelstijl het wedervaren van zovele landverhuizers in Amerika en Canada, een avontuur dat voor velen eigenlijk helemaal anders uitviel dan zij hadden gedroomd. Uit talrijke brieven aan het thuisfront luchtte menige emigrant zijn hart. Het heimwee en de andere cultuur deden sommigen wegkwijnen en besluiten terug te keren. De doorbijters brachten het er doorgaans goed van af, meestal weliswaar door heel hard te werken.

De lezers die geïnteresseerd zijn in het epos van de emigratie van ons volk richting Amerika, en wie is dit niet, kan ik dit prachtige boek van Dirk Musschoot alleen maar aanbevelen. De structurele opbouw van het werk biedt misschien ietwat te weinig houvast bij de lectuur, maar de talrijke zwart-wit-illustraties en de informatie in de voetnoten en bronvermelding zetten dan weer aan tot verdere lectuur over en studie van het onderwerp. Een aanrader voor de

liefhebbers van de streekgeschiedenis, al bevat het boek weinig of geen verwijzingen naar toestanden of personen uit ons Houtland.

Dirk MUSSCHOOT: *Wij gaan naar Amerika.* Lannoo, Tielt, 2002. 247 pp.

Rond het fenomeen van de Vlaamse emigratie loopt nog tot einde 2002 de interessante tentoonstelling *Landverhuizers* in het Steen te Antwerpen.

Bertrand Denys

75 jaar NSB te Loppem en inhuldiging Canadees Monument

Op zaterdag 15 juni werd in het park van het Kasteel van Loppem een monument ingehuldigd ter ere van onze Canadese bevrijders (8 september 1944) en in het bijzonder ter herinnering aan twee Canadese militairen die er op 9 september 1944 het leven verloren bij beschietingen door de terugtrekkende Duitsers.

Generaal Foster van de 4e Canadese Pantserdivisie had tijdens de Slag om Moerbrugge in het Loppemse kasteelpark namelijk zijn hoofdkwartier ingericht. Artilleriegeschut beschoot vanuit posities achter de snelweg gedurende drie dagen de Duitse stellingen in Moerbrugge. De Duitsers beantwoordden dit vuur en troffen op 9 september twee Canadezen dodelijk: sergeant Eric A. Holton (15th Canadian Field Regiment, 23 jaar) en trooper Erle M. Foster (South Alberta Regiment, 20 jaar). Zij werden ter plaatse begraven. Op 30 mei 1945 werden zij ontgraven en overgebracht naar het Canadees militair kerkhof van Adegem.

nick KNA

Kasteel van Loppem op postzegel

Het neogotische Kasteel van Loppem waaraan in 2001 een prachtig en luxueus boek gewijd werd, prijkt nu op een postzegel van 0,42 euro van de Belgische Posterijen. Hij maakt deel uit van een reeks van tien 'Kastelen van België'. Ze werden ontworpen door Casier/Fieuws. Tot de geselecteerde kastelen behoren verder nog Alden Biesen, Wissekerke, Horst en Ooidonk uit het Vlaamse landsgedeelte. Voorwaar, geen slecht gezelschap!

B.D.

